

איש חי  
רוב פעלים  
רודף צדקה וחסד  
ה' **משה שניצר**  
ז"ל  
ב"ר מנחם מנדל ז"ל  
תנצב"ה

# מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק  
כולל דחסידי סוכטשוב  
כולל "סנה משה"  
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל  
בית מדרש  
למגידי שיעור "דף היומי"  
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה  
החשובה ודופת  
צדקה וחסד  
מרת  
**ורדה שניצר**  
ע"ה  
ב"ר מאיר ז"ל  
תנצב"ה

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 641

מסכת חולין ע' - ע"ו

בס"ד, ה' אלול תשע"א

## השבוע בגליון

- ברכה אחרי השחיטה
- שימוש בחלה בעלת קצה חרוך ללחם משנה
- מה בין 'שטיבל' לבית כנסת?
- תלמיד חכם, רשאי לאכול ולשתות בבית הכנסת לצורך לימודו
- התעוררות הקהילות למניעת בזיון בית הכנסת

- מחזיק תיק התפילין יכנס קודם!
- האם יש לנהוג דיני טומאה בעובר כהן
- איסור טומאה ואיסור כניסה
- שחיטת כבשים לצורך לימוד הלכות שחיטה
- שחיטת יונה ספק טרפה

### דבר העורך

יהודי נכבד, מקוראינו הנאמנים, הפנה את תשומת לבנו, לסיפור מפעים ומאלף המופיע בספר "מגד גבעות עולם", להר' שורקין, בנו של בעל המעשה.

#### ברכתו של ה"חפץ חיים" זצ"ל

מעולם לא עלה בדעתי כי יגיע למצב שכזה, אך המציאות היתה חזקה מכל דמיון.

יענקל היה שמו, יענקל פאדברנקא, על שם עיר הולדתו. הוא נמנה על טובי החבורים בישיבת ראדין, ולמען האמת, זה שנים רבות מידי שהוא נמנה עליהם. שידוכים רבים, טובים ומובחרים, הובאו אליו על מגש של כסף, ומשום מה, באמת שאינו יודע מדוע, שמו לא נמחק מפנקסו המסודר של גדול השדכנים באזור ראדין.

בידי יענקל נפלה הזדמנות פז לחזות בכישוריו המדהימים של השדכן, שהשתכללו עם השנים. יענקל נזכר, כיצד גילה בעבר, שהשדכן נוהג להציע לו את אותו שידוך שנפסל על ידו בעבר, באריזה אחרת, דרך שם משפחתה של האם, מקום המגורים הקודם שלהם, תוך שינוי פרטים שונים והחלפתם באחרים. חליה, הוא לא שטם לשדכן על כך, אדרבה, הוא העריץ אותו על נחישותו ועל מסירותו הרבה להביא את יענקל פאדברנקא לחופה. היה זה חלומו הגדול של השדכן. הוא ידע היטב, כי עם סיום השידוך הזה, הוא יפסיק לכתת את רגליו בין בתי המשדכים, הכל יחפשו את קרבתו ויבקרו במעונו 'במקרה', אולי יפול דבר מה ויקום שידוך.

מעבר לזה, השדכן ראה בשידוכו של יענקל משימה רבת חשיבות. מכירורים שערך עלה, כי הוריו של

דף עא/ב הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו  
**מחזיק תיק התפילין יכנס קודם!**

פעם אירע שבעל ה"בית הלוי" זצ"ל ראה שני אנשים שעמדו להכנס לבית כנסת, וכל אחד מהם כיבד את חבירו להכנס ראשונה. האחד חבוש בתפילין, והשני החזיק את תיק תפילין תחת זרועו. לכאורה, יש לכבד את היהודי החבוש בתפילין להכנס ראשונה, אך ה"בית הלוי" הורה, כי היהודי לובש התפילין, יכבד את רעהו להכנס לפניו! והוכחתו ממשנה המובאת בגמרתנו.

יהודי הנכנס לבית שפשה בו נגע צרעת נטמא מיד, פסוק מפורש הוא (ויקרא יד/מו): "והבא אל הבית... יטמא". ברם, בגדיו נטמאים רק אם הוא שוהה בבית פרק זמן מסוים, אך הנכנס לבית ובגדים בידי, הם נטמאים מיד, רק בגדים שהוא לבוש בהם, אינם נטמאים מיד. מכאן, סיים ה"בית הלוי", שבשעה שהבגד לבוש על האדם, הוא אינו נחשב כחפץ בעל עצמיות, אלא כטפל לאדם, ולפיכך אינו נטמא מיד, משום שכניסתו אל הבית אינה 'מורגשת', אך בשעה שהבגד אינו משמש כלבוש, הוא נטמא מיד.

לפיכך, האוחז את התפילין בידי ייכנס תחילה, שכן, בשעה שהתפילין חבושות, חשיבותן העצמית אינה מודגשת, והיהודי החובשן הוא הנכנס לבית הכנסת, ואילו הן כטפלות אליו. לעומת זאת, בשעה שהתפילין צרוורות בשקית, הרי התפילין נכנסות לבית הכנסת במלא הדרן ויש להקדימן ("פסקי תשובה" סימן קנ"ז, ועיין שם בהערה ובמצויין שם. עיין עוד ביצה טו/א שתפילין בשבת אינן משא, וכאמור, זהו מפני שנחשבים מלבוש).

היו שהעירו, כי לכאורה על לובש התפילין להכנס תחילה, מפני כבוד מצוות התפילין שהוא מקיים. אכן, במשנה (ביכורים פרק ג' משנה ג') נאמר, שהכל היו קמים ועומדים לכבוד נושאי הביכורים שבאו ירושלימה וקיימו את מצוות ביכורים. ברם, נחלקו הדעות, אם ממשנה זו ניתן ללמוד שחובה לעמוד בפני כל אדם המקיים מצווה (עיין 'פתחי תשובה' יו"ד סימן רנ"ו ס"ק א', רע"ב ביכורים שם), או שמא, הלכה זו נאמרה לגבי ביכורים בלבד (עיין ירושלמי ביכורים שם, ובפני המשניות לרמב"ם).

אמנם, גם לפי הסוברים שחובה לעמוד בפני כל יהודי המקיים מצווה, עדיין קיים חילוק פשוט וברור בין המקרים. שכן, הדוגמא המובאת על ידי המשנה, היא מצוות ביכורים, ויהודים

### צעילוי נשמת

הר"ר **קלונימוס קלמן דוד גרינבוים** ז"ל  
ב"ר שמעון ודבורה הי"ד  
נלב"ע י' באלול תש"ע  
**תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

### צעילוי נשמת

מרת **דבורה הפטקה** ע"ה  
ב"ר ישראל ז"ל  
נלב"ע ה' באלול התשנ"ט  
**תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

### צעילוי נשמת

הר"ר **יחיאל מאיר ברנד** ז"ל  
ב"ר יששכר דב הכהן ז"ל  
נלב"ע ז' באלול תשמ"ח  
**תנצב"ה**

הונצח ע"י בנו ידידו  
הר"ר **אפרים ברנד** ומשפ' שיחיו - גבעתיים

### לעילוי נשמת

נר ה'  
נשמת  
אדם

מרת **מלכה סלומון** ע"ה בת יבדלחט"א ר' אריה ישראל שכטר הי"ו  
ליום השלושים לפטירתה נלב"ע ט' באב תשע"א **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו





אלו קיימו מצווה בפועל בעת הליכתם לבית המקדש להביא את הביכורים בית ה'. לא כן, חובש התפילין, שלאחר שהניח את התפילין המצווה מתקיימת בו, אך לא על ידי מעשה [לולי חילוק זה, נצטרך לעמוד בפני כל יהודי לובש ציצית...].

דף ע"ב/ב טהרה בלועה

### האם יש לנהוג דיני טומאה בעובר כהן

בסוגייתנו אנו למדים, כי טהרה בלועה אינה נטמאת, וכגון, אדם שבלע טבעת ונכנס לאהל המת, הוא נטמא והטבעת אינה טמאה, משום שהיא בלועה. במאמר הבא נעסוק בהלכה שהתחדשה על ידי חלק מן האחרונים, לגבי איסור טומאה לכהנים.

גם בזמן הזה, שכולנו טמאי מתים, הכהנים הזכרים מזהירים שלא לטמא את עצמם בשנית (עיין רמב"ם וראב"ד הל' נזירות פ"ה הל' י"ז וב"משנה למלך" הל' אבלות פ"ג הל' ה' ובס' המפתח שם). משכך, נדרש ה"רקח" (הובא בש"ך י"ד סימן שע"א ס"ק א') לשאלה, כיצד אשת כהן מעוברת רשאית להכנס לאהל המת ואינה חוששת שמא עוברת זכר? ה"רקח" השיב, כי מאחר שהעובר ספק זכר וספק נקיבה, וכמו כן ספק אם יולד או יאה נפל, הרי לפנינו ספק ספיקא, ואין להחמיר.

**העובר בלוע, וכיצד הוא נטמא?** הפוסקים (עיין "מגן אברהם" או"ח סימן שמ"ג ס"ק ב', "פתיח תשובה" יו"ד שם ס"ק א', שו"ת רדב"ז סימן ר' ועוד) נזעקו למקרא תשובתו של ה"רקח". האם ה"רקח" סבר שעובר מסוגל לקבל טומאה? האם הוא נקט שהאיסור לטמאות כהן תקף גם לגבי עובר? (עיין קונטרס קבא דקושיתא, וב"קובץ שיעורים" ח"ב סימן מ"א). על כולנה הקשו האחרונים, לשם מה ה"רקח" נדרש להיתר זה של "ספק ספיקא", הרי העובר בלוע במעי אמו, ולמדנו בגמרתנו, שטהרה בלועה אינה נטמאת. פשוט וברור, איפוא, שאמו רשאית להכנס לאהל המת ללא חשש, מה צורך יש בהיתר "ספק ספיקא"?

**איסור טומאה ואיסור כניסה:** מכח קושיה עצומה זו, אחרונים רבים (שו"ת "זכר יצחק" סימן ס"ז, שו"ת "אחיעזר" ח"ג סימן ס"ה, "קובץ שיעורים" ח"ב סימן מ"א) מחדשים, כי מלבד האיסור לכהן להטמא למת, חל עליו איסור נוסף להכנס לאהל המת. כלומר, שני איסורים נפרדים הם, הטומאה והכניסה (עיין ש"ך סימן ש"ע ס"ק ד' ותורת הנזיר נזירות ג-ג). מעתה, אף על פי שהעובר אינו נטמא, מחמת היותו טהרה בלועה, הדין היה נותן לאסור על אמו להכנס לאהל המת. לפיכך, נזקק ה"רקח" להיתר "ספק ספיקא" אשר לפיו, הותרה כניסתה לאהל המת. היוצא מכך הוא, כי במקרה שלא קיים ספק לגבי זהותו של העובר וידוע כי הוא זכר, אשת הכהן אינה רשאית להכנס לאהל המת.

ברם, חידוש עצום זה, אינו מוכרח כל עיקר. היו שפירשו ("נתיב חיים" על "שולחן ערוך" או"ח שם), כי דברי ה"רקח" נסובים על יולדת הנכנסת לבית שיש בו מת, כדי ללדת באותו בית. מעתה, הדין אינו לגבי טהרה בלועה בהיותו עובר, אלא לאחר לידתו, כאשר התינוק הכהן ייטמא מהמת המצוי בבית. על כך עונה ה"רקח", כי לפנינו ספק ספיקא. ספק זכר ספק נקבה, וספק נפל (ועיין "משנה ברורה" סימן שמ"ג ס"ק ג'). כמובן, לאור פירוש זה מתאדות מאליהן השאלות, האם ה"רקח" סבר שעובר מסוגל לקבל טומאה, והאם יש איסור לטמאות עובר כהן, שכן, פסקו של ה"רקח" נסוב, על התינוק הכהן העומד לצאת לאוויר העולם.

דף ע"ב/ב מה מצינו בטרפה ששחיתה מטהרתה

### שחיטת כבשים לצורך לימוד הלכות שחיטה

ישנם כנסים שבהם עורכים שחיטות של כבשים, כדי להדגים ללומדי הדף היומי את הלכות שחיטה ואת הלכות בדיקת הבהמה לאחר שחיטתה, הנלמדים במסכת חולין. בכל הכנסים הללו, השוחט מברך בשם ומלכות את ברכת השחיטה. השוחט אינו מיעד לאכילה את בשר הכבש הנשחט, מחמת תקנות הבריאות שנחקקו על ידי השלטונות, הקובעות שאין לאכול מבשר בעל חיים שנשחט מחוץ לבית המטבחים. יש לברר, איפוא, מדוע מברכים על שחיטת הכבש, כאשר הבשר אינו מיועד לאכילה גם אם ימצא כשר.

נפתח בסוגייתנו. במשנתנו נקבע, כי שחיטת טרפה מטהרתה מידי נבלה. היינו: בהמה שמתה הרי היא נבלה ואדם הנוגע בה נטמא. אך בהמה שנשחטה כדת וכדין, אינה נבלה, גם אם היא טרפה שאינה ראויה לאכילה.

**שחיטת יונה ספק טרפה:** מעשה ביונה שהיתה ספק טרפה, ורש"י הורה לברך על שחיטתה, שכן, די בכך שהשחיטה מתירתה מידי נבלה כדי שהשוחט יברך ("אור זרוע" ח"א הל' כ"סיוי הדם סימן שפ"ז). הגאון רבי ברוך שמואל דזייטש שליט"א ("ברכת חולין", שיעור א') כותב, כי ניתן לבאר את שיטת רש"י על פי דרכו של הט"ז, שברכת השחיטה אינה ברכת המצוות אלא ברכת השבח, ולפיכך, אפשר לברך על כל שחיטה בעלת משמעות הלכתית. מאחר שדעתו של רש"י אינה מוסכמת, נפסק להלכה (רמ"א יו"ד סימן י"ט סעיף א'), שאין לברך על שחיטה מעין זו [שהרי ספק ברכות להקל], ויש לברך

יענקל נפרדו ממנו לעולם שכולו טוב בעודו צעיר לימים, אחיו היחיד הוגלה לסיביר, ושתי אחיותיו נסחפו עם תנועת הקומוניזם ובמכתב האחרון שהן נאותו לשלוח לו, הן ביקשו כי ינתק עמם את הקשר.

זה היה המצב, אלו היו התנאים, זו היתה המציאות, קודרת, מייסרת וקורעת לב.

וכי תאמרו, מדוע לא פנה לגדול הדור שהתגורר בסמיכות לישיבה, הלא הוא רבינו ה"חפץ חיים" זצ"ל. ובכן, שאלה זו ניקרה גם בליבותיהם של רבים מידידי, ולמען האמת, גם בליבו של יענקל, אשר בינו לבין עצמו נאלץ להודות, כי הוא ראה בפגישה זו את קרש ההצלה האחרון שעומד לרשותו, והוא חשש, שמא בקשתו לא תענה ואזי אפילו לא תהא לו אפשרות לחלום על עתיד טוב יותר.

**בערב** יום הכיפורים, ערב היום הקדוש, החליט יענקל להכנס אל ה"חפץ חיים" זצ"ל. בזמן סעודה המפסקת אין אנשים רבים המסתופפים בחדרו, זוהי ההזדמנות לבקש על נפשו ולצפות לברכה ישועה ונחמה.

**הוא** נכנס אל הבית הדל, ונוכח באברך מבוגר שעדיין לא זכה להפקד, השוטח את בקשתו לפני ה"חפץ חיים" שהיה בערוב ימיו. משנענה בחיוב והתברך, יענקל ביקש ממנו כי יאות להציג את מבוקשו לפני הצדיק.

**ה"חפץ חיים"** האזין היטב, ולאחר שהלה שטח בפניו את מצבו של יענקל, פנה אליו ה"חפץ חיים" במאור פנים ואיחל לו בפה מלא: "הקדוש ברוך יעזור, ש... תשאר בלימוד כל ימי חיך".

**יענקל** נחרד עד עמקי נפשו. בשרו נעשה חידודין חידודין. את אשר יגור בא. הנה, הוא זכה להבטחה מה"חפץ חיים" להשאר בישיבה כל ימי חייו... האברך נרעש גם הוא, ופנה בשנית אל החפץ חיים, הפציר בו והתחנן, אנא, שהרב יברך את יענקל, הוא זקוק לשידוך. כן, כן, השיב ה"חפץ חיים", הקדוש ברוך...

**יענקל** כננס מיואש אל חדרו של ה"חפץ חיים" ויצא הימנו שבור ורוצץ.

**הוא** פסע בדכודן סביבות הבית, הכל היה נראה אפור כל כך. בלי קץ ותכלה, גרוע ומדכא, כאשר יד רחבה הונחה על כתפו. הוא הסב את מבטו והבחין בגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, תלמידו הגדול של ה"חפץ חיים", אשר נהג לשהות בימים הנוראים במחיצת רבו הדגול, ומיסתו ניצבה בחדרו של יענקל.

**יענקל** השיח לפניו את אשר על לבו, כשדמעות רותחות זולגות מעיניו. בערב יום הכיפורים הוא קיבל הבטחה מה"חפץ חיים" שלעולם לא ישתדך... נורא ואיום. להפתעתו, אורו פניו של רבי אלחנן. **"ראה"**, הסביר לו רבי אלחנן, "זה עתה קיבלת מה"חפץ חיים" את הברכה הטובה ביותר שיכול היית להעלות במחשבתך. הוא בירך אותך שתזכה לכל התנאים שיאפשרו לך לשקוד על התורה ועל העבודה כל ימי חיך! ראה תראה, יענקל, אל דאגה, ראה תראה כיצד תזכה להקים משפחה לתפארת. **במעשה** מעיניו זה, אנו מקבלים זווית הסתכלות מעניינת, נוספת, על הקשר שבין התורה ללומדיה, בחינת הארון נושא את נושאינו. היהודי אינו עושה טובה בכך שהוא לומד תורה, התורה היא המטיבה עמו, פעמים שהוא זוכה לדברים הרבה, כדי שתהא בידו האפשרות להמשיך וללמוד.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il



### פנינים

דף ע"ב טהרה בלועה

#### השמן שהתרבה - טהרה בלועה!...

ידועה היא קושיית הבית יוסף בהלכות חנוכה, מדוע חנוכה נקבע למשך שמונה ימים, הלא בפך השמן היה די שמן ליום אחד; הנס, התרחש, איפוא, במשך שבעה ימים בלבד?

**תירוץ** גאוני מופיע בשם בעל "שואל ומשיב": בעלי התוספות (שבת כא/ב) כותבים, כי היה ניכר על כד השמן שלא הוסט על ידי הטמאים, כי אם היה מוסט על ידם היה נטמא.

**כרם**, יתכן לתרץ, שהשמן אכן הוסט על ידם, אלא שהשמן שנתרבה בנס כבר היה מצוי בו בכח, בבחינת "טהרה בלועה" שאינה מקבלת טומאה, וכשנתרבה השמן, בטל המיעוט הטמא ברוב הטהור. נמצא, שגם ביום הראשון היה נס, שאלמלא כן, אי אפשר היה להדליק בשמן זה גם ביום הראשון (שו"ת רביעאה ח"ב סי' ק"ד).

דף ע"ג ובשר בשדה טריפה לא תאכלו

#### גופת החייל נשארה שלימה

"ובשר **בשדה** טריפה לא תאכלו" (שמות כ"ב, ל). לא רק בבית, כותב ה"קול יהודה" יש לזהר היטב במאכלות אסורות, גם ב"שדה", בדרך, שלא בתנאים הרגילים, גם כן יש להקפיד בכך...

**בקשר** לכך הוא מזכיר את הסיפור הידוע על אודות העיירה שהעתיקה את בית הקברות, עקב דרישת השלטונות, ולהפתעת הכל נמצאו שני נקברים שלמים, גופי של איש צדיק וקדוש שגר שם בעבר, וגופו של חייל רוסי אחד. מיהו חייל זה? התברר שהלה הוא יהודי שגוייס לצבא הרוסי, ומסר שם את נפשו על זהירות במאכלות אסורות. כשנודע למפקד פלוגתו על כך, הוא צוה להאכילו בשר חזיר. משמאין - אחוזו בו שני חיילים וניסו להלעיטו על כרחו, אלא שתוך כך נחנק ומת (ילקוט חמישיאי, שמות).

דף ע"ה/ב כל מילתא דתמיהא מיזכר דכרי לה

#### "הפליאה היא סיבת ההשכלה"

מכאן - כותב הגר"ח קנייבסקי שליט"א - מקור לחדש חידושי תורה: על ידי החידושים זוכרים את הלימוד, שכן "מילתא דתמיהא מיזכר דכרי לה" (ספר זכרון, ח"ב). **ואכן** באחד משיריו כותב האבן עזרא: "הפליאה היא סיבת ההשכלה"!

דף ע"ה/ב הכל מודים בקלותו בן קלוטה בן פקועה

#### העגלים ההרוגים שנאכלו בחתונה

כאמור כאן בגמרא, אף על פי שבן פקועה טעון שחיטה מדרבנן, כאשר יש שני דברים מתמיהים, אין צורך בכך, שכן "תרי מילתא דתמיהא מיזכר דכרי אינשי", ולא יטעו להתיר בשר רגיל בלא שחיטה.

**בעל** "אור זרוע" מספר, שבהזדמנות מסוימת נתקבצו בני פקועה רבים. רב האי גאון צוה להרגם בלא שחיטה ולאכלם בסעודת חתונה, שכן, אף כאן יש שני דברים מתמיהים, ריבויים של בני פקועה, ועובדה זו שאכלום בחתונה... (אור זרוע ח"א סי' תמ"ה, ועיי' באנציקלופדיה תלמודית, בן פקועה, 44).

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף מייץ** זצ"ל

ב"ר מרדכי זצ"ל נלב"ע ט' באלול תשל"ז

**תנצב"ה**

הנוצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים הילל** ז"ל

ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע ה' באלול התשנ"ב

**תנצב"ה**

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

על שחיטה שנועדה לצורך אכילה בלבד, כלשון הפסוק (דברים יב/כא) "וזבחת... ואכלת", אשר ממנו למדו חז"ל שאין לאכול מבהמה שלא נשחטה.

**השוחט בהמות לצבא נכרים, צריך לברך?** הלכה זו, עוררה שאלות הלכתיות רבות בעלות מאפיינים שונים. יהודי שהיה ממונה על אספקת בשר לגדודי צבא נכרי, שאל את בעל ה"שער אפרים" (סימן נ"ז), אם עליו לברך כאשר הוא שוחט בהמות עבור הצבא, תוך כדי שהדגיש כי הוא שוחט בלבד, אך אינו יודע לבדוק את הבהמה לאחר השחיטה אם טרפה היא. הוא השיב ליהודי זה, כי לא יברך על השחיטה, שהרי חכמים אסרו לאכול מבשר בהמה שלא נבדקה, ושחיטה זו אינה נחשבת "ואכלת וזבחת" [עיי' דעת תורה למהרש"ם ריש סימן י"ט, שיש סוברים, ששחיטה זו נחשבת "ואכלת וזבחת", משום שאם הריאה נאבדה, וחכם מכריע שאי אכילת הבהמה הוא הפסד מרובה, מותר לאכול גם ללא בדיקה]. אולם, אם הוא בודק את הריאה, "ויכול להיות שגם ישראל יאכל ממנה מעט, צריך לברך" ("ערוך השולחן" שם, סעיף ב').

**שחיטת בשר בשבוע שחל בו ט' באב:** שאלה דומה הונחה על שולחנו של בעל "שבות יעקב" (שו"ת ח"ב סימן ל"ו), על ידי יהודי שתפקידו היה לספק בשר לשר חשוב במדינתו, כולל בשבוע שחל בו תשעה באב, כמובן. מאחר שבשבוע זה נוהגים שלא לאכול בשר, היהודי שאל, אם עליו לברך על שחיטת הבהמות הללו, וגם בשאלה זו נחלקו הפוסקים.

בעל "שער אפרים" (סימן ס"ו) הורה, כי יש לברך על שחיטה זו, שהרי איסור אכילת בשר בתשעת הימים אינו מעיקר הדין אלא מנהג ישראל, הרי שהבשר נותר באכילה (שו"ת "פרי תבואה" סימן ס"ו). בעל "שבות יעקב" (שם) הורה לשוחט, כי אם הבשר הנשחט על ידו לא יתקלקל עד השבת הקרובה, או שיתכן שחולה המצוי במקום יאכל מבשר זה, אזי יברך על השחיטה, שהרי באפשרותו לאכול מבשר זה בהיתר. נמצאנו למדים, כי כל שחיטה שיש אפשרות מסוימת שיהודי יאכל ממנה, יש לברך עליה, אף על פי שמטרת השחיטה אינה עבור אכילה.

**ברכה אחרי השחיטה:** מפתיע לגלות, כי לדעת ה"אור זרוע" (ח"א הל' כיסוי הדם סימן שפ"ז), וכך פסק הרמ"א (שם), פעמים שיש לברך רק לאחר השחיטה! זאת, כאשר אדם שוחט בהמה שעוד בחייה התעורר ספק שמא היא טרפה, אזי ישחטנה, ואם תמצא כשרה, יברך על שחיטתה (ועיי' שם בבאור הגר"א שמקורו בירושלמי, וע"ע בש"ך ס"ק ג' וב"פתחי תשובה" שם).

דף ע"ב/ב כל העומד לחתוך כחתוך דמי

#### שימוש בחלה בעלת קצה חרוך ללחם משנה

הכל מכירים את ההלכה, כי בשבת "בוצע על שתי ככרות שלמות" ("שולחן ערוך" או"ח סימן רע"ד סעיף א'). ה"משנה ברורה" (שם ס"ק ב') מוסיף: "ועוגה שנשרפה קצת ועדיין לא נחתך ממנה, יש אומרים דיוצאין בו לעניין לחם משנה". מאחורי המשפט הקצר הזה, מסתתר דיון הלכתי מרתק ביותר, שעליו נעמוד במאמר הבא.

**כל העומד להחתך כחתוך דמי:** לאחר שלמדנו את הכללים המפורסמים, "כל העומד לזרוק - כזרוק דמי" (פסחים יג/ב), "כל העומד לגזוז - כגזוז דמי" (כתובות נא/א), "כל העומד לפדות - כפדוי דמי" (בבא קמא עז/ב), אנו לומדים על "כל העומד לחתוך - כחתוך דמי" (חולין ע"ב/א), שהוא חידוש מבית מדרשו של רבינא, ולפיו, חפץ שלם העומד להחתך, נחשב כחתוך מעתה. מכאן ועד ללחם משנה קצרה הדרך, כך בכל אופן קבע בעל "שער אפרים" (סימן א'), סבו של ה"חכם צבי".

בסימן הראשון של ספרו, מציג בעל "שער אפרים" שאלה שנשלחה לעיונו. יהודים אפו חלות לשבת, ואחת החלות נחרכה בקצה, כך שללא כל ספק גורלה נגזר להחתך ולא להאכל. מאחר שיש צורך בשתי חלות שלמות ללחם משנה, לכאורה, אין להשתמש בחלה זו, שהרי "כל העומד להחתך כחתוך דמי" והרי זה כאילו מונחת לפנינו חלה חתוכה.

ואם תאמר, מה עניין "כל העומד להחתך" לנידונו - תינח במקומות שבהם חובה לחתוך את החפץ לפי ההלכה, אזי חל הכלל כל העומד להחתך כחתוך דמי, שכן, **חובה** לעשות כן, וממילא גזירת החיתוך כבר טמועה בחפץ, אך במקרה שלפנינו, מדובר בעניין של טעם, ואנו מנחשים, נכונה, כי בעל החלה יחתוך ממנה את החלק השרוף, אך כל עוד לא עשה כן, מדוע להתייחס אל החלה כחתוכה כאשר אינו מכריחו לחתכה?

ובכן, בעל "שער אפרים" נתן את דעתו על שאלה זו, והוא מאריך להוכיח, כי הכלל "כל העומד להחתך" תקף גם במקומות שבהם החפץ עתיד להחתך מחמת המציאות ולא מפני כורח ההלכה. ובכל זאת, הוא קובע, רשאי בעל החלה להשתמש בה ללחם משנה, משום שלא נפסקה הלכה כרבינא, ש"כל העומד להחתך כחתוך דמי".



יש החולקים עליו וסוברים, כי פסקו של רבינא לא נדחה, ומכל מקום, הם אומרים, אפשר לקיים את מצוות לחם משנה על ידי חלה זו, כל עוד הקצה החרוך ראוי לאכילת אדם (שו"ת "מקום שמואל" סימן מ"ה). להלכה ראוי לכתחילה להמנע מקיום מצוות לחם משנה על חלה שקצה חרוך, אם אינו ראוי לאכילת אדם ("שמירת שבת כהלכתה", פרק נ"ה סעיף ז).

דף עה/ב מישתא הוי שתי ליה ושתיק ליה

### מה בין 'שטיבל' לבית כנסת?

תמיהה גדולה תמה הרשב"ש [בנו של התשב"ץ]. בית כנסת הוא מקום קדוש, "מקדש מעט", וכיצד זה היו אמוראים שאכלו ושתו בבית כנסת? אין זאת, הוא מסיק (שו"ת רשב"ש סימן רע"ד), אלא שהאמוראים הקפידו להשאיר בבית הכנסת לבל יפסידו דברי הלכה שייאמרו בו בשעה שישוהו מחוצה לו, כנאמר (ביצה כב/ב), "לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת", ולפיכך, הותר להם לאכול ולשתות בו. כמו כן, אם הלומד יזדקק לצאת מבית הכנסת כדי לאכול ולשתות, הוא יתבטל מתלמודו. ברם, הוא מסיים: "ובדורות הללו שאינן כל כך שקדנים... אין ראוי לשתות, אלא לצאת לחוץ ולשתות".

**תלמיד חכם, רשאי לאכול ולשתות בבית כנסת לצורך לימודו:** להלכה לא נפסק כדעתו, אלא כתב ה"שולחן ערוך" (או"ח סימן קנ"א סעיף א'), כי תלמיד חכם הלומד בבית כנסת, רשאי לאכול ולשתות בו בשעת הדחק, ולדעת ה"מגן אברהם" (או"ח סימן קנ"א ס"ק ב'), אם על ידי אכילה מחוץ לבית הכנסת יתבטל מתלמודו, הרי זו שעת הדחק והוא רשאי לאכול בבית הכנסת ("משנה ברורה" שם ס"ק ז', ועיין "ביאור הלכה" שם, שכתב להקל לגבי שתיה גם לגבי מי שלימודו אינו קבוע).

**התעוררות הקהילות למניעת בזיון בית הכנסת:** ועינינו תחזנה, כותב ה"ביאור הלכה", כי העם נהגו להקל ולשתות בבית הכנסת, וככל הנראה, ההמון סומך על השיטות הסוברות, כי אפשר להתנות בעת בניית בית כנסת, שישתמשו בו גם לשימושים של חול (בה"ל שם בשם "ברכי יוסף", בסד"ה "אבל"). אולם, מאחר שהלכה זו אינה פשוטה כל עיקר, ואינה חלה בכל המקרים, לכל השיטות (ראה "שולחן ערוך" שם סעיף י"א, ו"משנה ברורה" וביאור הלכה שם), ומלבד זאת, יש דברים שבוודאי אסור לעשות גם בבית כנסת שהתנו שישתמשו בו לשימושי חול - התעוררו בקהילות שונות בדורות הקודמים, לכנות את בתי הכנסת שלהם "שטיבל", "קלויז", וכדומה, ועל ידי כך היה זה בית ועד לחכמים לכל צרכיהם, ולא דווקא לתורה ולתפילה, וממילא אין לו קדושת בית כנסת (ראה "דברי חיים" ח"ב חו"מ סימן ל"ב, ו"פסקי תשובות" ח"ב סימן קנ"א אות כ"א).

היו אף אדמו"רים שהקפידו על כך, שהבימה תעמוד במרכז הקלויז בשעת קריאת התורה בלבד, כדי להדגיש שאין זה בית כנסת ("פסקי תשובות" שם).

**בכל מקום תפילה, אין לנהוג בקלות ראש:** ראוי לציין, כי גם במקום שלא חלה עליו קדושת בית כנסת ובית מדרש, אין לנהוג בשחוק ובקלות ראש, משום שאין לנהוג בבזיון במקום שמתפללים בו ויש בו ספר תורה (עיין "פסקי תשובות" שם, עיין שם הערה 140).



קטע יומי מתוך הגליון השבועי  
"מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת חלין • דף ע"ג • יום רביעי ח' באלול

### טבילת כלים בכנרת

בתקופת בית המקדש, התגורר ר' עזריאל בכפר קטן על שפת הכנרת. באחד הימים הוא סעד את לבו בהצרו, ליד המים הזכים, והנה הוא רואה את שכנו וחברו הטוב, ר' יצחק, מגיע עם שק, מוציא ממנו כלי שיש לו זדית ארקה מאד, וטובל אותו במים, אבל חלק מהזדית נשאר מחוץ למים! ר' עזריאל הבין שהפלי טמא, ולכן ר' יצחק טובל אותו במי הכנרת כדי לטהרו, לפיכך הוא הזדרז להתקרב לר' יצחק ואמר לו: ידידי! אולי לא הבחנת, אך לא טבלת את הקצה העליון של הפלי, ואם כך הפלי אינו טהור!

תודה לך על תשומת הלב, השיב ר' יצחק בהביבות, אבל אתה יכול להיות רגוע - הפלי טהור!

אך יתכן? התפלל ר' עזריאל, ור' יצחק השיב: הידית של הפלי ארקה מאד, ואני מתכנן לחתך אותה, וההלכה קובעת שאת החלק שמתכננים לחתך, לא צריך לטבל!

הלכה זו מכנה: "כל העומד להחתך - קחתוך דמי". כלומר: כל מה שעומדים לחתך אותו, נחשב כאילו הוא חתוך כבר עכשיו ואינו מחבר לכלי.

כל יום הילד שלך לומד,  
מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי לגליון לילדים חייג:  
**1700-500-151**  
חודש היכרות חינוך

לעילוי נשמת

מרת **צפורה הויזמן** ע"ה

ב"ר יחיאל ז"ל

נלב"ע ה' באלול תש"ע

**תנצב"ה**

הונצחה ע"י בעלה ידידנו

הר"ר **שמואל הויזמן** ומשפחתו שיחיו



מהו שיעור אכילת מזונות  
שיש ליטול ידיים לפני אכילתו?

את התשובה לכך נלמד השבת,

**בספר "מאורות השבת"**

חלק י', עמ' 96 - פרשת שופטים

להזמנת הספר חייג: **1700-500-151**

לעילוי נשמת

מרת **נחמה ליבא בטלמן** ע"ה

ב"ר אברהם שמואל מנא ז"ל נלב"ע ז' באלול תשנ"ט

**תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **זאב פרומר** ז"ל

ב"ר שאול דב ז"ל נלב"ע ה' באלול תשס"ז

**תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו